

Rättsavdelningen
Katarina Sjöberg
katarina.sjoberg@socialstyrelsen.se

Konsekvensutredning – förslag till ändring i föreskrifterna (HSLF-FS 2016:3) om socialnämndernas skyldighet att lämna statistiska uppgifter om insatser för barn och unga

1. Bakgrund

1.1 Myndighetens föreskriftsarbete avseende uppgifter om boendeinsatsen skyddat boende

Socialstyrelsen har tagit fram ett förslag om ändring i myndighetens föreskrifter om socialnämndernas skyldighet att lämna statistiska uppgifter om insatser för barn och unga. Föreskrifterna reglerar bland annat vilka uppgifter som socialnämnderna ska lämna till Socialstyrelsens register över insatser för barn och unga. Ändringen innebär att uppgifter om skyddat boende läggs till.

Bakgrunden till arbetet är den nya lagstiftningen som trädde i kraft den 1 april 2024 om stärkta rättigheter för barn och vuxna i skyddat boende. Boendeinsatsen riktas till den som behöver stöd och skydd till följd av hot, våld eller andra övergrepp. Det finns ett behov av att förbättra skyddet för och stödet till personer som behöver skyddat boende och att stärka barnrättsperspektivet för barn som följer med en vårdnadshavare till ett skyddat boende. Barn som följer med en vårdnadshavare till ett skyddat boende ska bedömas och beviljas insatsen individuellt och socialnämnden ska ansvara för att tillgodose barnets behov av stöd- och hjälpinsatser.¹ Ett barn kan beviljas skyddat boende om en av vårdnadshavarna, som ska vara myndig, också är beviljad boendeinsatsen. När det finns samtycke från vårdnadshavarna ska barnet beviljas insatsen med stöd av socialtjänstlagen (2001:453)². För det fall att en av två vårdnadshavare inte samtycker till att barnet placeras i skyddat boende kan barnet under vissa förutsättningar placeras i sådant boende enligt den nya lagen (2024:79) om placering av barn i

¹ Se prop. 2023/24:31 Stärkta rättigheter för barn och vuxna i skyddat boende, s. 1.

² Se prop. 2023/24:31, s. 100.

SOCIALSTYRELSEN

skyddat boende.³ Enligt den sistnämnda lagen är det möjligt att bevilja ett barn en omedelbar insats i form av skyddat boende. Ändringen innebär vidare att en placering även kommer att kunna ske i skyddat boendet med stöd av lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga, förutsatt att kriterierna för vård enligt den lagen är uppfyllda.

1.2 Allmänt om registret över insatser för barn och unga

Socialstyrelsen är statistikansvarig myndighet för officiell statistik över insatser för barn och unga. Myndigheten publicerar årligen statistik som hämtas från registret över insatser för barn och unga. Registret innehåller uppgifter om barn och unga i åldern 0–20 år som har beviljats heldygnsinsatser med stöd av socialtjänstlagen och lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga och är den enda nationella källan där dessa uppgifter finns. I registret fanns drygt 280 000 barn och unga under tidsperioden 1960–2022. Under tidsperioden 2020–2022 tillkom cirka 7 000 barn och unga i åldern 0–20 år som årligen fick en sådan insats som omfattas av registret. Uppgifterna i registret är individbaserade och rapporteras in från kommunernas socialnämnder.

Enligt Socialstyrelsens föreskrifter (HSLF-FS 2016:3) om socialnämndernas skyldighet att lämna statistiska uppgifter om insatser för barn och unga, i aktuell lydelse, ska bland annat uppgifter om pågående heldygnsplaceringar rapporteras in varje år oavsett om det har skett någon förändring i insatsen. Även uppgifter om barn och unga som inte har ett korrekt personnummer ingår i registret från och med 2017. De registreras då med ett tillfälligt ID-nummer som skapas av kommunen. År 2018 är första året som registret uppdaterades efter att de nya föreskrifterna trädde i kraft. Anledningen var att det 2017 fanns kvalitetsbrister som ledde till att inget årsbestånd skapades i registret.

Registret innehåller uppgifter om vilken kommun/stadsdelsnämnd som har fattat beslut om insatsen, vilken form av insats det är, placeringsformen och placeringskommunen. Vidare finns uppgifter om datum för beslutet om insatsen/placeringen och datum då insatsen/placeringen avslutades/upphörde. Uppgift finns också om barnets/den unges kön, om det är ett ensamkommande barn och grunden för ett eventuellt omedelbart omhändertagande eller vård enligt lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga. Dessutom finns uppgifter om vårdnadshavare eller motsvarande när beslut om insatsen fattades och när insatsen avslutades/upphörde samt barnets/den unges situation efter att insatsen avslutades/upphörde.

Socialnämnderna ska senast den 1 februari varje år rapportera in uppgifterna till Socialstyrelsen. Uppgifterna ska avse förhållanden under närmaste föregående kalenderår. I samband med inrapporteringen uppdaterar Socialstyrelsen registret med de nya uppgifterna. Socialnämndernas inrapportering omfattar alla

³ Se prop. 2023/24:31, s. 112 ff.

SOCIALSTYRELSEN

beviljade och verkställda heldygnsinsatser oavsett om heldygnsinsatsen har utförts av en privat eller offentlig aktör. Kommunerna samlar in uppgifterna från sina verksamhetsystem och skickar dem därefter till Socialstyrelsen i form av en semikolonseparerad textfil, via Socialstyrelsens inrapporteringsportal Filip. Skriftliga påminnelser skickas ut vid ett flertal tillfällen under våren till de uppgiftslämnare som inte har fullföljt sin uppgiftsskyldighet.

Uppgifterna i registret fyller en viktig funktion för att det ska vara möjligt att kunna framställa registerbaserad statistik om heldygnsplaceringar av barn och unga i åldern 0–20 år som vårdas utanför det egna hemmet. Uppgifterna publiceras årligen och statistik som tas fram med hjälp av registret används i utredningsverksamhet, forskning och annan statistik.

1.3 Rättslig reglering av registret över insatser för barn och unga

Personuppgiftsbehandling

Vid behandling av personuppgifter ska EU:s dataskyddsförordning⁴ tillämpas. Den syftar till att skydda fysiska personers grundläggande rättigheter och friheter, särskilt deras rätt till skydd av personuppgifter.⁵

EU:s dataskyddsförordning kompletteras i vissa delar av nationella bestämmelser. Det rör sig om bland annat lagen (2018:218) med kompletterande bestämmelser till EU:s dataskyddsförordning (dataskyddslagen).

Socialstyrelsen är personuppgiftsansvarig för registret över insatser för barn och unga och registret utgör underlag för den officiella statistiken på området.⁶ Myndighetens behandling av personuppgifter i registret har stöd i EU:s dataskyddsförordning då personuppgiftsbehandlingen är nödvändig för att utföra en uppgift av allmänt intresse enligt artikel 6.1 e. Stöd i nationell rätt enligt punkten 3 i artikeln, för att behandla personuppgifter för framställning av officiell statistik över individ- och familjeomsorg dit heldygnsinsatser för barn och unga hör, finns i 14 § första stycket lagen om den officiella statistiken, 2 § första stycket förordningen om den officiella statistiken och bilagan till förordningen samt 5 § andra stycket 2 förordningen (2015:284) med instruktion för Socialstyrelsen. Personuppgifterna i registret behandlas för ändamålet framställning av statistik (jfr 14 § första stycket lagen om den officiella statistiken).

⁴ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 av den 27 april 2016 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (allmän dataskyddsförordning).

⁵ Se artikel 1 i EU:s dataskyddsförordning.

⁶ Socialstyrelsen är statistikansvarig myndighet enligt 1 § lagen om den officiella statistiken och 2 § förordningen om den officiella statistiken.

SOCIALSTYRELSEN

Uppgiftsskyldigheten

Socialstyrelsen är, som tidigare nämnts, statistikansvarig myndighet för officiell statistik över insatser för barn och unga. I förordningen (1981:1370) om skyldighet för socialnämnderna att lämna statistiska uppgifter framgår bland annat att nämnden ska lämna uppgifter till Socialstyrelsen om enskilda som varit föremål för åtgärder i fråga om bland annat vistelse i familjehem, jourhem, hem för vård eller boende och stödboende samt åtgärder enligt lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga. Från och med den 1 april 2024 gäller detta också för åtgärder i form av vistelse i skyddat boende och åtgärder enligt lagen om placering av barn skyddat boende. I Socialstyrelsens föreskrifter om socialnämndernas skyldighet att lämna statistiska uppgifter om insatser för barn och unga, som myndigheten har tagit fram med stöd av förordningen, anges närmare hur socialnämnderna ska fullgöra sin uppgiftsskyldighet. Enligt föreskrifternas nuvarande lydelse⁷ ska varje socialnämnd lämna uppgifter om barn och unga som under föregående år har varit föremål för

1. nämndens åtgärder enligt socialtjänstlagen (2001:453) i form av vistelse i familjehem, jourhem, hem för vård eller boende och stödboende, eller
2. åtgärder enligt lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga.

I bilagan till föreskrifterna anges vilka uppgifter som ska lämnas, exempelvis uppgifter om barnets eller den ungas personnummer och kön, vilken form av insats det är, placeringsformen och placeringskommunen (se närmare avsnitt 1.2 *Allmänt om registret över insatser för barn och unga*).

Av föreskrifterna framgår också att uppgifterna ska lämnas senast den 1 februari varje år och avse förhållanden under närmast föregående kalenderår samt hur uppgifterna ska lämnas.⁸ Socialstyrelsen har möjlighet att med stöd av föreskrifterna medge undantag från bestämmelserna i föreskrifterna om det finns särskilda skäl.⁹

Sekretess

Uppgifterna i registret över insatser för barn och unga omfattas enligt 24 kap. 8 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400), OSL, av så kallad statistiksekretess. Som huvudregel gäller enligt bestämmelsen att sekretessen är absolut, vilket innebär att uppgifterna ska hemlighållas utan någon prövning av om ett utlämnande medför någon risk för skada eller men. Från denna huvudregel finns undantag som t.ex. innebär att uppgift som behövs för forsknings- eller statistikändamål och uppgift som inte genom namn, annan identitetsbeteckning eller liknande förhållande är direkt hänförlig till den enskilde får lämnas ut, om det står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående till denne lider skada eller men. Det finns även sekretessbrytande bestämmelser som

⁷ Se 2 § HSLF-FS 2016:3.

⁸ Se 3 och 4 §§ HSLF-FS 2016:3.

⁹ Se 5 § HSLF-FS 2016:3.

SOCIALSTYRELSEN

gör det möjligt att i andra situationer lämna ut uppgifter från Socialstyrelsens register till andra myndigheter.

Utöver det skydd som uppgifterna får med stöd av 24 kap. 8 § OSL, skyddas uppgifterna även av sekretess enligt 21 kap. 7 § OSL. Bestämmelsen innebär att sekretess gäller för personuppgift, om det kan antas att uppgiften efter ett utlämnande kommer att behandlas i strid med EU:s dataskyddsförordning, dataskyddslagen eller 6 § lagen (2003:460) om etikprövning av forskning som avser människor.

2. Beskrivning av problemet och vad Socialstyrelsen vill uppnå

Från och med den 1 april 2024 gäller nya bestämmelser om skyddat boende (se avsnitt 1.1 *Myndighetens föreskriftsarbete avseende uppgifter om boendeinsatsen skyddat boende*). Från och med den tidpunkten omfattas uppgifter om åtgärder i fråga om vistelse i skyddat boende och åtgärder enligt den nya lagen om placering av barn i skyddat boende av förordningen om skyldighet för socialnämnderna att lämna statistiska uppgifter.

I Socialstyrelsens föreskrifter om socialnämndernas skyldighet att lämna statistiska uppgifter om insatser för barn och unga preciseras vilka uppgifter som ska lämnas till myndighetens register över insatser för barn och unga och hur det ska göras (se avsnitt 1.2 *Allmänt om registret över insatser för barn och unga*). Om Socialstyrelsen med hjälp av registret ska kunna ta fram statistik om skyddat boende på det sätt som beskrivs i avsnitt 2.1 *Behov av och nyttan med uppgifter om skyddat boende* och 7.3 *Behovet och fördelar med en utökad behandling av personuppgifter* behöver den insatsen omfattas av föreskrifterna.

2.1 Behov av och nyttan med uppgifter om skyddat boende

Socialstyrelsen publicerar årligen statistik som hämtas från registret över insatser för barn och unga. Statistiken ingår i den officiella statistiken och används bland annat till att ge allmänhet och olika samhällsaktörer information om förhållanden och utvecklingen inom individ- och familjeomsorgen så att väl underbyggda beslut kan fattas. Den är också ett viktigt underlag för forskning. I registret finns uppgifter om barn och unga med heldygnsplacering. Det rör sig bland annat om antalet placerade barn, ålder och kön på barnet samt insats och placeringsform.

Om uppgifter om skyddat boende läggs till kan de, i likhet med de uppgifter som redan finns i registret avseende de andra insatserna, ha flera olika nyttoeffekter. Med hjälp av uppgifterna kan Socialstyrelsen ta fram statistik som gör det möjligt att följa hur antalet barn som är placerade i skyddat boende förändras över tid. Det blir också möjligt att undersöka om det finns regionala skillnader när det gäller antalet placeringar i skyddat boende samt skillnader mellan könen och olika åldersgrupper. Andra exempel är att myndigheten utifrån

SOCIALSTYRELSEN

uppgifter om start- och slutdatum av insatsen, vilken kommun som placerar barnet eller den unga samt placeringsformen skyddat boende kan göra analyser som visar på längden av placeringarna och göra jämförelser mellan olika kommuner.

Eftersom registret innehåller uppgifter om barns och ungas personnummer kan uppgifterna i registret samköras med uppgifter baserade på personnummer som finns i andra register. Därigenom kan viktig information tas fram som kan ge en mer heltäckande bild av olika placeringsformer. Denna information kan också användas för uppföljning och utvärdering av insatsens kvalitet och innehåll samt bidra till ett mer adekvat kunskapsstöd, exempelvis till socialtjänsterna. I förlängningen kan statistik från registret bidra till att synliggöra särskilt utsatta barn och unga i svåra situationer och deras behov av och rätt till stöd och skydd i form av skyddat boende.

3. Förslag om ändringar i föreskrifterna

I detta avsnitt redovisas Socialstyrelsens förslag till ändringar i myndighetens föreskrifter om socialnämndernas skyldighet att lämna statistiska uppgifter om insatser för barn och unga. Socialstyrelsen föreslår att det i föreskrifterna görs tillägg som innebär att socialnämnderna även ska lämna uppgifter om barn och unga som under föregående år har varit föremål för nämndernas åtgärder enligt socialtjänstlagen och lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga i form av vistelse i skyddat boende och åtgärder enligt den nya lagen om placering av barn i skyddat boende. Förslaget innebär även skyldighet att lämna uppgifter om omedelbar insats i form av skyddat boende enligt den nya lagen.

Enligt förslaget ska samma uppgifter lämnas om barn och unga som vistas i skyddat boende som för barn och unga med andra heldygnsinsatser. Uppgifterna ska lämnas oavsett om beslutet har fattats med stöd av socialtjänstlagen, lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga eller den nya lagen om placering av barn i skyddat boende och på samma sätt som uppgifter nu lämnas till registret.

Ingressen samt 1 och 2 §§

I 2 § första punkten läggs skyddat boende till, vilket innebär att boendeinsatsen kommer att omfattas av föreskrifterna. Paragrafen ändras även på så sätt att den nya lagen om placering av barn i skyddat boende läggs till i punkten 2 och att lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga, som för närvarande finns i punkten 2, flyttas till en ny punkt 3. Vidare görs en mindre redaktionell ändring i 1 § samt vissa ändringar i ingressen.

SOCIALSTYRELSEN

Bilagan

I bilagan till föreskrifterna görs ändringar i kolumnen Beskrivning för vissa uppgifter i filerna Uppgifter om insatsen (insatsfilen) och Uppgifter om placeringen (placeringsfilen) på det sätt som anges nedan.

Uppgiften *Datum för beslut om insatsen* (avser båda filerna):

- ”beslut om omedelbar insats i form av skyddat boende enligt 4 kap. 1 § lagen om placering av barn i skyddat boende”, och
- ”dom om insats i form av skyddat boende enligt 3 kap. 3 § lagen om placering av barn i skyddat boende” läggs till.

Den nya texten i beskrivningskolumnen placeras mellan socialtjänstlagen och lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga och följer därmed samma ordningsföljd som i 2 § förordningen om skyldighet för socialnämnderna att lämna statistiska uppgifter.

Uppgiften *Form av insats* (insatsfilen):

- ”03 = omedelbar insats i form av skyddat boende enligt 4 kap. 1 § lagen om placering av barn i skyddat boende”, och
- ”04 = insats i form av skyddat boende enligt 3 kap. 3 § lagen om placering av barn i skyddat boende” läggs till.

Siffrorna 03 och 04 är valda utifrån att de inte finns i registret sedan tidigare.

Den nya texten i beskrivningskolumnen placeras mellan socialtjänstlagen och lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga och följer därmed samma ordningsföljd som i 2 § förordningen om skyldighet för socialnämnderna att lämna statistiska uppgifter.

Uppgiften *Barnets/den unges situation efter att insatsen avslutades/upphörde* (insatsfilen):

- ”15 = insats i form av skyddat boende enligt lagen om placering av barn i skyddat boende” läggs till (numren 10 respektive 11–14 väljs inte dels för att 10 för närvarande används för svarsalternativet annan, dels för att de övriga numren redan finns i registret avseende tidigare år och då med andra innebörder), och
- svarsalternativet annan tilldelas numret ”99” (istället för nuvarande 10) för att i framtiden ha möjlighet att lägga till fler svarsalternativ.

Uppgiften *Placeringsform* (placeringsfilen):

- ”J = skyddat boende” läggs till (bokstaven I väljs inte eftersom den för närvarande används för svarsalternativet annan), och
- svarsalternativet annan tilldelas bokstaven ”Z” (istället för nuvarande I) för att i framtiden ha möjlighet att lägga till fler svarsalternativ.

4. Alternativa lösningar och effekter om ingen reglering kommer till stånd

Socialstyrelsens förslag till ändringar i föreskrifterna innebär att även uppgifter om skyddat boende ska omfattas av socialnämndernas uppgiftsskyldighet till registret över insatser för barn och unga. Uppgifterna ska motsvara de uppgifter som redan finns i registret i dag avseende övriga heldygninsatser.

Om de föreslagna ändringarna inte genomförs skulle det innebära att den nytta som har beskrivits i avsnitten 2.1 *Behov av och nyttan med uppgifter om skyddat boende* och 7.3 *Behovet och fördelar med en utökad behandling av personuppgifter* inte skulle kunna uppnås. På nationell nivå skulle det saknas uppgifter om barn och unga i skyddat boende och registret skulle inte heller bli heltäckande avseende olika heldygninsatser. Det skulle också avsevärt försvåra möjligheten att få fram underlag avseende exempelvis regionala skillnader när det gäller antalet placeringar i skyddat boende, skillnader mellan könen och mellan olika åldersgrupper och hur antalet placerade barn och unga i skyddat boende förändras över tid. Ett annat exempel är att det skulle försvåra möjligheten att på ett adekvat sätt göra utvärderingar och analyser som ger stöd till socialtjänsterna i deras arbete med barn och unga som är i behov av skyddat boende.

Socialstyrelsen bedömer att det inte är tillräckligt att uppgifter lämnas på frivillig väg och att uppgiftsskyldigheten, utöver den reglering som finns i förordning, behöver regleras i myndighetens föreskrifter. Socialstyrelsen anser att det inte finns andra alternativ än att de ifrågakvarande uppgifterna läggs till i föreskrifterna i enlighet med förslaget.

5. Berörda av regleringen

De som huvudsakligen berörs av regleringen är:

1. Socialnämnderna i kommunerna eftersom de är skyldiga att rapportera in uppgifter till Socialstyrelsens register över insatser för barn och unga.
2. Barn och unga i åldern 0–20 år, vårdnadshavare eller annan person med motsvarande ansvar för barnet vars uppgifter rapporteras in till och behandlas i registret över insatser för barn och unga
3. Socialstyrelsen
4. IT-leverantörer

6. Kostnadmässiga och andra konsekvenser

De föreslagna ändringarna i Socialstyrelsens föreskrifter innebär att socialnämnderna börjar rapportera in uppgifter om barn och unga som har beviljats skyddat boende till Socialstyrelsens register över insatser för barn och unga. Ändringarna är en följd av de ändringar i socialtjänstlagen och den nya lagen om placering av barn i skyddat boende som införs gällande skyddade boenden som en ny

SOCIALSTYRELSEN

boendeinsats. Socialstyrelsen kommer i denna konsekvensutredning endast att beskriva de kostnadsmässiga konsekvenserna av ändringarna i Socialstyrelsens föreskrifter, inte de kostnadsmässiga konsekvenser som kan uppkomma på grund av ändringar i socialtjänstlagen och införandet av den nya lagen.

För att uppskatta de kostnadsmässiga konsekvenserna har ett representativt urval av 21 kommuner tillfrågats kring eventuella konsekvenser av förslaget, varav 10 har svarat. Utifrån dessa svar kommer Socialstyrelsen fram till att ändringarna skulle medföra försumbara kostnader för vissa kommuner och systemleverantörer i den omfattning som redovisas nedan. Socialstyrelsen kan även konstatera att dessa kostnader kan variera kommunerna emellan beroende på vilken systemleverantör som kommunerna använder och hur avtalet mellan dem är utformat. De arbetsinsatser, och deras tidsomfattning, som beskrivs i detta avsnitt baserar sig på kommunernas egna uppskattningar. Några kommuner har inte på förhand kunnat uppskatta hur mycket arbetstid eller kostnader som föreskriftsändringarna skulle medföra, men har beskrivit att det skulle röra sig om mindre arbetsinsatser.

De kostnadsmässiga konsekvenserna för kommunerna som beskrivs i denna konsekvensutredning baseras på lönekostnader för en systemförvaltare att uppfylla kraven som ställs i de föreslagna föreskrifterna. Uppskattade kostnader för Socialstyrelsen kommer även att redogöras för i detta avsnitt. Dessa beräkningar baseras på lönekostnader för systemutvecklare och statistiker i offentlig sektor. Samtliga lönekostnader presenteras i Tabell 1.

Tabell 1. Lönekostnader

Yrkeskategori	Månadslön, kr	Månadslön, kr, inkl. sociala avgifter och tillägg	Timlön, kr
Systemförvaltare	45 600	83 904	524
Systemutvecklare	44 400	81 696	511
Statistiker	45 200	83 168	520

Källa: SCB:s lönestatistik 2022. *Den genomsnittliga lönekostnaden multipliceras med schablonvärdet 1,84. Schablonen inkluderar semesterersättning på 12 %, arbetsgivaravgifter på 31,42 % samt en overheadkostnad på 25 %. Ekonomiska effekter av nya regleringar, Tillväxtverket, 2017 s. 16.

Uppgifterna om barn och unga som har beviljats skyddat boende är nödvändiga för uppföljning och för att få ett mer heltäckande register, vilket i sin tur kan göra det möjligt att följa upp att barns och ungas behov av stöd och skydd. De föreslagna ändringarna i föreskrifterna kan således även ha positiva samhällsekonomiska effekter.

Kostnader för kommuner

En förutsättning för att kommunerna ska kunna rapportera in uppgifter om barn och unga som placerats i skyddade boenden är att dessa insatser dokumenteras löpande av socialsekreterare i kommunernas verksamhetssystem. Detta är en justering som kommunerna kommer behöva göra på grund av de nya bestämmelserna om skyddat boende, inte på grund av de föreslagna föreskriftsändringarna. Socialstyrelsen kommer därför inte att uppskatta de kostnadsmässiga konsekvenserna av denna arbetsinsats.

Kommunerna kommer att behöva sätta sig in i de föreslagna föreskriftsändringarna för att kunna etablera de tekniska lösningar som krävs för att rapportera uppgifterna till Socialstyrelsen. Denna arbetsinsats uppskattas kräva en timme för en systemförvaltare, vilket motsvarar kostnader om 524 kronor per kommun.

För att möjliggöra rapporteringen av uppgifterna till registret anger majoriteten av kommunerna som svarat att de kommer behöva hjälp av sina systemleverantörer. De beskriver att systemleverantörerna kommer behöva skapa en rapport som extraherar uppgifterna från verksamhetssystemet för inrapportering. Det har även framgått att det oftast är systemleverantörerna som bekostar de justeringar av verksamhetssystemet som krävs för att uppfylla krav som ställs i lag och föreskrifter. Andra kommuner har beskrivit att de kommer behöva hyra in en konsult från systemleverantören för att göra dessa ändringar. Detta innebär att de kostnadsmässiga konsekvenserna av förslaget kan variera beroende på vilken systemleverantör som kommunen använder. Socialstyrelsen har dock inte tillräckligt med underlag för att beräkna vilka kostnader som detta innebär för systemleverantörer eller kommuner.

Det är även i detta sammanhang värt att notera att vissa kommuner har uppgett att de inte kommer att behöva anpassa sina verksamhetssystem utöver de anpassningar som systemleverantören gör, vilket innebär att föreskrifterna inte skulle medföra några kostnadsmässiga konsekvenser för dessa kommuner.

Resterande kommuner beskriver att de kommer att behöva genomföra initiala konfigurationer för att möjliggöra rapporteringen till Socialstyrelsen. Omfattningen av dessa konfigurationer kan dock variera beroende på vilket verksamhetssystem som kommunen använder. Baserat på uppgifter från kommunerna uppskattar Socialstyrelsen omfattningen av denna arbetsinsats till 15 timmar för en systemförvaltare, vilket innebär kostnader om 7 860 kronor per kommun.

Majoriteten av de kommuner som Socialstyrelsen kontaktat har uppgett att de skulle behöva ta fram nya rutiner på grund av föreskriftsändringarna beroende på hur inrapporteringen kommer se ut och på omfattningen av systemleverantörernas arbete. Baserat på uppgifter från kommunerna till Socialstyrelsen uppskattas denna arbetsinsats till 15 timmar för en systemförvaltare, vilket innebär kostnader om 7 860 kronor per kommun.

SOCIALSTYRELSEN

Flera kommuner uppger även att de kommer behöva utbilda personal i registreringen av den nya insatstypen. Baserat på uppgifter från kommunerna till Socialstyrelsen uppskattas denna arbetsinsats till 10 timmar för en systemförvaltare, vilket innebär kostnader om 5 240 kronor per kommun.

Vissa kommuner har angett att ändringarna skulle innebära att fler av kommunens verksamheter skulle omfattas än i dagsläget. Dessa kommuner kommer att behöva introducera dessa verksamheter till inrapporteringen av individstatistik. Ingen av dessa kommuner har dock kunnat uppskatta hur stora kostnader eller hur mycket arbetstid som denna arbetsinsats skulle innebära.

De initiala kostnaderna av de föreslagna föreskriftsändringarna blir då 21 484 kronor per kommun. Som nämnts kan dock kostnaderna variera kommunerna emellan, varför Socialstyrelsen inte kan beräkna totalkostnaderna av förslaget.

De kommuner som Socialstyrelsen har varit i kontakt med har även beskrivit att ändringarna i föreskrifterna kan innebära återkommande kostnader på grund av att en större mängd uppgifter rapporteras in, vilket i sin tur innebär en större risk för fel i individstatistiken som kommer behöva åtgärdas. Ingen av kommunerna har dock på förhand kunnat uppskatta omfattningen av denna arbetsinsats, varför Socialstyrelsen inte kan uppskatta dessa kostnader.

Socialstyrelsen föreslår att bilagan till föreskrifterna ändras på så sätt att bland annat siffran 10 och bokstaven I som för närvarande motsvarar svarsalternativen "annan" byts ut till siffran 99 respektive bokstaven Z. De kommuner som Socialstyrelsen har varit i kontakt med uppger att siffran eller bokstaven inte syns i deras system. Det är systemleverantörerna som lägger dem i programmet och de syns alltså inte för användaren av programmet. Denna redaktionella ändring kan därför medföra kostnader för systemleverantörer. Tillräckligt med underlag saknas emellertid för att Socialstyrelsen ska kunna beräkna dessa kostnader.

De kostnadsmissiga konsekvenserna för kommuner och systemleverantörer som presenteras här anses vara proportionerliga till det syfte som myndigheten önskar uppnå med föreskriftsändringarna.

Kostnader för Socialstyrelsen

I samband med ikraftträdande av ändringarna i föreskrifterna kommer Socialstyrelsen att genomföra informationsinsatser, se över det digitala systemet gällande programstruktur samt vidareutveckla, testköra och produktionssätta kontrollprogram. Insatsen kommer främst vara av engångskaraktär, men även innebära en del löpande arbete för myndigheten. Vidare måste myndigheten följa upp rapporteringen och svara på frågor från kommunerna gällande rapporterade uppgifter till följd av de ändringar som förslaget till föreskrifter skulle innebära. Socialstyrelsen behöver även skriva om program för statistikframställning. Rutinen för registerskapande kommer även behöva uppdateras, inklusive testning och anpassning till olika system.

SOCIALSTYRELSEN

Myndigheten uppskattar att den utökade inrapporteringen till registret kommer att leda till att fler timmar tas i anspråk för förvaltningen årligen. Den administrativa tiden för ovan angivna arbetsinsatser för Socialstyrelsens medarbetare kommer dock att minska över tid. Störst arbetsinsats för systemutvecklare kommer att vara under tiden mellan det att föreskrifterna beslutats och uppgifter för första gången ska rapporteras in enligt dessa nya föreskrifter, men en arbetsinsats tillkommer också efter ikraftträdande för support samt förvaltning av fysisk och logisk kontroll av rapporteringen.

Arbetsinsatsen för en systemutvecklare uppskattas till 160 timmar, för att se över det digitala systemet gällande programstruktur samt vidareutveckla, testköra, produktionssätta och förvalta kontrollprogram. Detta motsvarar kostnader om 81 760 kronor för Socialstyrelsen. Arbetsinsatsen för en statistiker uppskattas till 120 timmar, för informationsinsatser, löpande support och förändringar vid statistikframställan. Detta motsvarar kostnader om 62 400 kronor, vilket innebär att totalkostnaderna för Socialstyrelsen beräknas till 144 160 kronor initialt. Sammanfattningsvis innebär ändringen av föreskrifterna initialt viss arbetsbelastning för myndigheten, vilken kommer minska med tiden.

7. Integritetsanalys

Var och en har rätt till skydd för sitt privatliv och skydd av de personuppgifter som rör honom eller henne. Detta följer av Europakonventionen¹⁰, EU:s stadga om de grundläggande rättigheterna¹¹, EU:s dataskyddsförordning och regeringsformen.

Socialstyrelsens förslag till ändrade föreskrifter innebär att registret över insatser för barn och unga utökas med uppgifter om barn och unga som får boendeinsatser skyddat boende. Det innebär att personuppgifter om betydligt fler barn och unga kommer att behandlas. Enligt Socialstyrelsens nationella kartläggning av skyddade boenden i Sverige från 2020¹² vistades cirka 6 500 vuxna och 6 200 barn minst en natt på skyddat boende från den 31 juli 2018 till och med den 1 augusti 2019. Det innebär en ökning av antalet barn och vuxna i skyddat boende i förhållande till den kartläggning myndigheten publicerade 2016.

¹⁰ Den europeiska konventionen den 4 november 1950 angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna.

¹¹ Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna (2010/C83/02).

¹² www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/ovrigt/2020-6-6817.pdf.

7.1 Registrerade som berörs och uppgifter som kommer att behandlas i registret

Förslaget till ändrade föreskrifter innebär en utökad behandling av personuppgifter om barn och unga samt vårdnadshavare eller annan person med motsvarande ansvar för barnet. Känsliga personuppgifter eller uppgifter om lagöverträdelser kommer inte att behandlas i registret.

För barn och unga i skyddat boende kommer samma uppgifter att behandlas i registret som i dag behandlas avseende övriga insatser, t.ex. barnets eller den ungas personnummer, form av insats, datum för när insatsen avslutades, placeringskommun och placeringsform, se vidare avsnitt 1.2 *Allmänt om registret över insatser för barn och unga*.

I likhet med vad som i dag gäller för övriga insatser kommer uppgifter om barnets vårdnadshavare eller motsvarande när beslut om insatsen fattades respektive när insatsen avslutades/upphörde att behandlas i registret. På samma sätt som tidigare registreras alternativen båda föräldrarna, modern, fadern, särskilt förordnad vårdnadshavare och god man för ensamkommande barn. Uppgifter om deras personnummer eller samordningsnummer behandlas dock inte i registret. I de fall dessa personer direkt eller indirekt kan identifieras utifrån de uppgifter som finns i registret kommer personuppgifter att behandlas om dem. Några nya uppgifter jämfört med de uppgifter som för närvarande behandlas i registret tillkommer inte.

Uppgifter om hälsa eller andra känsliga personuppgifter eller uppgifter om lagöverträdelser som kan finnas hos socialtjänsterna kommer varken att omfattas av uppgiftsskyldigheten eller behandlas i registret. Det bör dock framhållas att uppgifter kommer att behandlas som är av integritetskänslig art.

7.2 EU:s dataskyddsförordning

Socialstyrelsen bedömer att den utökade behandling av personuppgifter som förslaget innebär har stöd i EU:s dataskyddsförordning i enlighet med vad som gäller för de personuppgifter som nu behandlas i registret. Det innebär bland annat att personuppgifterna kommer att behandlas för ändamålet framställning av statistik, dvs. för samma ändamål som övriga uppgifter i registret. (Se avsnitt 1.3 *Rättslig reglering av registret över insatser för barn och unga*) Vidare kommer de att omfattas av samma skydd som gäller för registret i övrigt, exempelvis ett omfattande sekretesskydd, tekniska och organisatoriska åtgärder, behörighetsbegränsningar samt rättigheter för de registrerade, såsom rätten till information. På webbplatsen framgår bland annat att de olika socialtjänstregistren bygger på uppgifter som lämnas till Socialstyrelsen av respektive socialtjänst i Sveriges kommuner. Den tekniska säkerheten vid inrapporteringen av de nya uppgifterna ska säkerställas genom att de rapporteras in via samma tekniska system som nu används vid inrapporteringen till övriga delar av registret av socialnämnderna.

SOCIALSTYRELSEN

Socialstyrelsen arbetar för närvarande med att ta fram en konsekvensbedömning av registret över insatser för barn och unga enligt artikel 35 i EU:s dataskyddsförordning och en konsekvensbedömning som ska komplettera denna med anledning av den utökade behandling av personuppgifter som förslaget till föreskrifter innebär. Socialstyrelsen kommer inte att besluta om de ändrade föreskrifterna innan dessa är genomförda.

7.3 Behovet och fördelar med en utökad behandling av personuppgifter

Socialstyrelsen är, som tidigare nämnts, statistikansvarig myndighet för den officiella statistiken över insatser för barn och unga enligt lagen och förordningen om den officiella statistiken. Av 5 § andra stycket 2 förordningen med instruktion för Socialstyrelsen framgår att myndigheten särskilt ska ansvara för officiell statistik enligt förordningen om den officiella statistiken. Av instruktionen framgår även att Socialstyrelsen ska bistå regeringen med underlag och expertkunskap för utvecklingen inom sitt verksamhetsområde.¹³

För att Socialstyrelsens register över insatser för barn och unga ska kunna ge en så heltäckande bild som möjligt avseende heldygnsinsatser i form av olika placementsformer inom individ- och familjeomsorgen för barn och unga i åldern 0–20 år behöver uppgifter om skyddat boende läggas till. Uppgifterna gör det möjligt att få ett bredare underlag för framställningen av statistik, forskning, uppföljning, utvärdering och kvalitetssäkring. Med hjälp av uppgifterna i registret kan Socialstyrelsen ta fram statistik som gör det möjligt att följa hur antalet placerade barn och unga förändras över tid. Det blir också möjligt att undersöka om det finns regionala skillnader när det gäller antalet placeringar, inklusive skillnader mellan könen och olika åldersgrupper. Utifrån uppgifter om start- och slutdatum av insatsen, vilken kommun som placerar barnet eller den unga samt placementsformen skyddat boende kan Socialstyrelsen göra analyser som visar på längden av placeringar och göra jämförelser mellan olika kommuner. Eftersom registret innehåller barns och ungas personnummer kan uppgifterna samköras med uppgifter baserade på personnummer i andra register. Därmed kan relevant information tas fram som kan användas för uppföljning och utvärdering av insatsens kvalitet och innehåll samt bidra till ett mer adekvat kunskapsstöd, exempelvis till socialtjänsterna. Vidare kan statistik från registret bidra till att på sikt synliggöra våldsutsatta barns och ungas behov av skydd, stöd och hjälp i form av skyddat boende. Andra exempel är att uppgifterna om skyddat boende i förlängningen kan ge beslutsfattare på olika nivåer underlag till uppföljning och ekonomiska prioriteringar när det gäller insatser för barn och unga.

Socialstyrelsen anser mot denna bakgrund att det finns ett stort behov av att registret utökas med uppgifter om skyddat boende.

¹³ Se 1 § förordningen med instruktion för Socialstyrelsen.

7.4 Integritetsrisker och andra nackdelar

Fördelarna med den utökade personuppgiftsbehandlingen ska vägas mot de risker och eventuella andra nackdelar som denna kan medföra. Förslaget till ändrade föreskrifter innebär att personuppgifter om ett utökat antal barn och unga samt vårdnadshavare eller annan person med motsvarande ansvar för barnet kommer att omfattas av uppgiftsskyldigheten och behandlas i registret över insatser för barn och unga.

Som framgår av avsnittet 7.1 *Registrerade som berörs och uppgifter som kommer att behandlas i registret* behandlas för närvarande inte några känsliga personuppgifter eller uppgifter om lagöverträdelser i registret och förslaget innebär inte att några sådana uppgifter kommer att behandlas. Det kommer exempelvis inte att framgå om barnet eller den unga har beviljats en insats av hälsoskäl eller till följd av lagöverträdelser. Det kommer emellertid att röra sig om behandling av personuppgifter som är av integritetskänslig art och som skulle kunna leda till skada om de kommer i fel händer. Detta gäller exempelvis om uppgifterna kombineras med information som finns på annat håll, vilket är möjligt eftersom barn och ungas personnummer registreras. Det ska också vägas in att det är fråga om uppgifter om ett stort antal registrerade som har behov av skyddat boende och som många gånger kan ha skyddade personuppgifter som finns samlade i registret.

Ur den enskilde registrerades perspektiv kan behandlingen av personuppgifterna uppfattas som ett integritetsintrång av flera olika anledningar. Redan det förhållandet att bli registrerad kan uppfattas som ett integritetsintrång. Vidare kan barnet, den unga och i förekommande fall vårdnadshavaren inte motsätta sig att socialnämnderna lämnar uppgifterna till Socialstyrelsen. Inte heller kan de förhindra myndighetens fortsatta behandling av personuppgifterna eftersom deras samtycke inte behövs och de kan inte påverka hur deras uppgifter används. En annan omständighet är att registret inkluderar barnets eller den unges personnummer. Det innebär att uppgifter i registret kan samköras med individuppgifter i andra register, vilket möjliggör kartläggning av den enskildes personliga förhållanden. Eftersom det rör sig om personer med behov av skyddat boende och personer som kan vara i behov av skyddad identitet, och därmed om personer som kan vara särskilt utsatta för fara, t.ex. i form av hot, våld eller andra övergrepp, måste också vägas in att behandlingen av personuppgifterna kan leda till oro hos barnen, de unga och i förekommande fall vårdnadshavarna.

Socialnämnderna rapporterar in uppgifter om bland annat barnets och den ungas personnummer, placeringskommun och i förekommande fall vårdnadshavare till registret. Det kommer alltså att framgå av registret i vilken kommun barnet eller den unga har blivit placerad. Det kommer också indirekt att framgå var vårdnadshavaren som barnet är placerad tillsammans med uppehåller sig. Detta skulle kunna innebära en risk om t.ex. en våldsutövare får kännedom om en placeringskommun. Eftersom uppgifterna som socialnämnderna rapporterar in till registret kan vara över ett år gamla kan det i flertalet av fallen innebära att de

SOCIALSTYRELSEN

registrerade redan har lämnat det skyddade boendet när Socialstyrelsen får del av uppgifterna. Det kan dock finnas registrerade som fortfarande bor kvar, t.ex. de som under senare delen av det år som föregår inrapporteringsåret har beviljats skyddat boende. Det kan också finnas tidigare registrerade som har lämnat det skyddade boendet men som bor kvar i placeringskommunen av olika anledningar, t.ex. för att barnet inte ska behöva byta skola. Hur många registrerade det kommer att röra sig om är oklart.

7.5 Integritetsstärkande åtgärder

Flertalet av de integritetsrisker som den utökade behandlingen av personuppgifter som förslaget kan innebära är redan aktuella för övriga delar av registret över insatser för barn och unga. Några exempel är risker som är kopplade till teknisk och fysisk säkerhet eller behörighetsstyrning och som kan leda till att obehöriga får tillgång till uppgifterna och använder dem på ett otillbörligt sätt, risker för att felaktiga uppgifter registreras eller att uppgifter oavsiktligt förstörs. Det rör sig då om risker som Socialstyrelsen, som personuppgiftsansvarig, sedan länge har för vana att hantera avseende olika socialtjänstregister och andra register med mycket integritetskänsliga uppgifter, exempelvis de nationella hälsodataregistrerna. Som exempel kan nämnas att personuppgifterna lagras på en yta med hög säkerhet som är avskild från den övriga IT-miljön, den så kallade slutna digitala miljön. Inrapporterade uppgifter flyttas så snart de kommer in till myndigheten till den slutna digitala miljön som är ett separat nät hos Socialstyrelsen som endast IT-personal och användare av registret har åtkomst till.

Personuppgifterna lagras i två olika varianter av registret. En variant med personnummer och en variant där personnumret har bytts ut mot ett pseudonummer.¹⁴ Medarbetarnas tillgång till uppgifterna i registret är starkt begränsad genom behörighetsstyrning. Inloggning sker med smartcard med pinkod och ett tidsbegränsat certifikat finns på korten. Rutiner finns för behörighetshandlingen. Personal på Socialstyrelsen som inte behöver ha tillgång till personnummer har endast tillgång till registret där personnumret är utbytt mot pseudonummer. Alla användare av registret sitter i korridorer med skalskydd dit endast viss personal har tillträde. Det finns rutiner för hantering av data och utbildningsinsatser genomförs fortlöpande. Informationssäkerhetsinsatser, såsom riskanalyser, genomförs kontinuerligt.

Socialstyrelsen använder inte några personuppgiftsbiträden i samband med behandlingen av personuppgifterna i registret. Inte heller delas information externt på något annat sätt i samband med behandlingen. All personuppgiftsbehandling sker i Sverige. Myndigheten använder inte heller några underleverantörer/underbiträden utanför EU/EES. Endast Socialstyrelsen har direktåtkomst till myndighetens register över insatser för barn och unga.

¹⁴ Pseudonymisering innebär att personuppgifter behandlas på ett sådant sätt att de inte längre kan kopplas till en viss person utan kompletterande uppgifter.

SOCIALSTYRELSEN

För att säkerställa de uppgifter som rapporteras in till registret, som hos socialnämnderna kan utgöra känsliga personuppgifter, ska uppgifterna lämnas till Socialstyrelsen genom myndighetens elektroniska tjänster för filöverföring, vilket framgår av myndighetens föreskrifter om uppgiftsskyldighet till registret.¹⁵

Det bör också framhållas att uppgifterna kommer att ha ett omfattande sekretesskydd enligt 24 kap. 8 § OSL och de skyddas också av sekretess enligt 21 kap. 7 § samma lag (se avsnitt 1.3 *Rättslig reglering av registret över insatser för barn och unga*).

En viktig faktor är principen om uppgiftsminimering (artikel 5.1 c dataskyddsförordningen). För att minimera risken för att fler uppgifter än nödvändigt behandlas framgår det tydligt av föreskrifterna vilka uppgifter som ska rapporteras och hur det ska göras. Vidare finns rutiner för att minimera risken för att andra uppgifter än de som omfattas av uppgiftsskyldigheten rapporteras och, om så skulle ske i något fall, för att se till att dessa uppgifter inte registreras i registret. Rapportörerna av felaktiga uppgifter meddelas och ombeds korrigera sina uppgifter.

7.6 Avvägning av behov och integritetsrisker

Såväl de integritetsrisker som de behov och den nytta med den utökade behandling av personuppgifter i registret över insatser för barn och unga som förslaget innebär, och som redovisats ovan, är till största delen gemensamma med vad som gäller för den behandling som redan pågår i registret. Det bör dock särskilt framhållas att det rör sig om personer som är i behov av skyddat boende och inte sällan har skyddad identitet som på olika sätt kan vara utsatta för särskilda integritetsrisker och faror, t.ex. i form av våld och hot.

Genom utvidgningen kommer fler registrerade att omfattas av de risker och det integritetsintrång i övrigt som personuppgiftsbehandlingen innebär. Det är inte möjligt att helt eliminera alla risker, men riskerna motverkas enligt Socialstyrelsens mening på ett tillfredställande sätt genom de omfattande integritetsstärkande åtgärder som redovisats ovan (se avsnitt 7.5 *Integritetsstärkande åtgärder*). Det innebär bland annat att personuppgifter kommer att hanteras i Socialstyrelsens slutna digitala miljö och ha ett omfattande sekretesskydd. Det bör även framhållas att en konsekvensbedömning och riskanalys ska genomföras innan föreskrifterna beslutas.

Det har tidigare redogjorts för de behov som finns av uppgifter om skyddat boende och de fördelar personuppgiftsbehandlingen skulle innebära för de registrerade och då särskilt barn och unga som lever under svåra förhållanden (se avsnitten 2.1 *Behov av och nytta med uppgifter om skyddat boende* och 7.3 *Behovet och fördelar med en utökad behandling av personuppgifter*). Uppgifterna skulle

¹⁵ Se 4 § HSLF-FS 2016:3.

SOCIALSTYRELSEN

exempelvis bidra till att ge en mer fullständig bild av heldygnsinsatser i form av olika placeringsformer som tillhandahålls barn och unga samt på sikt kunna göra det möjligt att följa upp och utvärdera insatsernas kvalitet. Andra exempel är att uppgifterna skulle fylla en viktig funktion genom att man kan ta fram underlag för uppföljning och utvärdering av insatsernas kvalitet och innehåll samt att ta fram adekvat kunskapsstöd till socialtjänsterna och ge viktigt underlag för beslutsfattare och för forskning.

Som framgår av kapitel 4 *Alternativa lösningar och effekter om ingen reglering kommer till stånd* anser Socialstyrelsen att det inte finns något mindre integritetskränkande sätt att förbättra dessa möjligheter än genom en utökning av registret.

Socialstyrelsen anser vid en samlad bedömning att de behov som finns av att behandla personuppgifterna är så betydande att det överväger de kvarvarande eventuella integritetsrisker och annat integritetsintrång som personuppgiftsbehandlingen innebär.

7.7 Skyddet enligt Europakonventionen, EU:s stadga om de grundläggande rättigheterna och 2 kap. 6 § regeringsformen

Förslaget innebär en utökad behandling av personuppgifter av känslig art och därmed aktualiseras rätten till respekt för privatlivet enligt artikel 8.1 i Europeiska konventionen angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (Europakonventionen). Rättigheten anses ställa krav på det berättigade i att registrera uppgifterna, rätten för den enskilde att själv få del av uppgifterna och skyddet mot att andra får tillgång till uppgifterna. Rättigheten kan begränsas med stöd av lag med hänsyn till bland annat skydd för hälsa om begränsningen är nödvändig i ett demokratiskt samhälle för att tillgodose det intresset (artikel 8.2).

Enligt Europeiska Unionens stadga om de grundläggande rättigheterna (2010/C83/02) (EU:s rättighetsstadga) har var och en rätt till respekt för sitt privatliv och familjeliv och till skydd av de personuppgifter som rör honom eller henne. Dessa uppgifter ska behandlas lagenligt för bestämda ändamål och på grundval av den berörda personens samtycke eller någon annan legitim och lagenlig grund. Dessutom har var och en rätt att få tillgång till insamlade uppgifter som rör honom eller henne och att få rättelse av dem.¹⁶ Varje begränsning i utövandet av de rättigheter och friheter som erkänns i EU:s rättighetsstadga ska vara föreskriven i lag och förenlig med det väsentliga innehållet i dessa rättigheter och friheter. Begränsningar får, med beaktande av proportionalitetsprincipen, endast göras om de är nödvändiga och faktiskt svarar mot mål av allmänt

¹⁶ Artikel 7 och 8 i EU:s rättighetsstadga.

SOCIALSTYRELSEN

samhällsintresse som erkänns av unionen eller behovet av skydd för andra människors rättigheter och friheter.¹⁷

Enligt 2 kap. 6 § andra stycket regeringsformen är var och en gentemot det allmänna skyddad mot betydande intrång i den personliga integriteten, om det sker utan samtycke och innebär övervakning eller kartläggning av den enskildes personliga förhållanden. Bestämmelsen är därmed tillämplig på behandlingen av personuppgifter i registret över insatser för barn och unga. Av 2 kap. 20 och 21 §§ regeringsformen framgår bland annat att detta grundlagsskydd endast får begränsas genom lag och endast får göras för att tillgodose ändamål som är godtagbara i ett demokratiskt samhälle och att begränsningen aldrig gå utöver vad som är nödvändigt med hänsyn till det ändamål som har föranlett den.

Den utökade behandling av personuppgifter som förslaget innebär uppfyller enligt Socialstyrelsens mening, på motsvarande sätt som den behandling av personuppgifter som nu pågår i registret, kraven på proportionalitet och är även i övrigt förenlig med skyddet enligt Europakonventionen, EU:s rättighetsstadga och 2 kap. 6 § regeringsformen. Det innebär att den är förenlig med exempelvis rätten för den registrerade att ta del av de uppgifter som registrerats, rätten till skydd för personuppgifterna, kravet på uppgiftsminimering samt att personuppgifterna endast kommer att behandlas för tillåtna ändamål.

8. Bedömning av om regleringen överensstämmer med eller går utöver de skyldigheter som följer av Sveriges anslutning till Europeiska unionen

Mot bakgrund av vad som har redovisats i kapitel 7 *Integritetsanalys* och vad som i övrigt har framkommit bedömer Socialstyrelsen att regleringen överensstämmer med de skyldigheter som följer av Sveriges anslutning till Europeiska unionen.

9. Barnkonsekvensanalys

FN:s konvention om barnets rättigheter, barnkonventionen, gäller som svensk lag.¹⁸ Rättigheter enligt barnkonventionen som särskilt aktualiseras i detta sammanhang är att varje barn har samma rättigheter och lika värde (artikel 2), att barnets bästa ska beaktas vid alla åtgärder som rör barn samt att barnet ska tillförsäkras sådant skydd och sådan omvårdnad som behövs för dess välfärd (artikel 3) och att varje barn har rätt till liv och utveckling (artikel 6). Vidare är artikeln om barnets rätt till privatliv aktuell (artikel 16). Andra relevanta artiklar i barnkonventionen som bör framhållas är t.ex. de om förutsättningarna för att flytta ett barn från sin hemmiljö (artikel 9), om åtgärder för att skydda ett barn mot alla former av våld, övergrepp, vanvård, utnyttjande och liknande (artikel

¹⁷ Artikel 52 i EU:s rättighetsstadga.

¹⁸ Se 1 § lagen (2018:1197) om Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter.

SOCIALSTYRELSEN

19) och om alternativ omvårdnad av ett barn när det har flyttats från sin hemmiljö (artikel 20).

Förslaget att utvidga uppgiftsskyldigheten med uppgifter om skyddat boende aktualiserar barns rättigheter i flera avseenden eftersom deras personuppgifter kommer att rapporteras in till och behandlas i registret över insatser för barn och unga. Till det kommer också att det handlar om personuppgifter som är av integritetskänslig art och att samtycke inte behövs för personuppgiftsbehandlingen. I tidigare avsnitt har redogjorts för hur förslaget på olika sätt kommer barn till nytta (se avsnitten 2.1 *Behov av och nyttan med uppgifter om skyddat boende* och 7.3 *Behovet och fördelar med en utökad behandling av personuppgifter*). Som exempel på olika nyttoeffekter kan nämnas att uppgifterna i registret gör det möjligt att undersöka om det finns regionala skillnader när det gäller antalet placeringar i skyddat boende samt skillnader mellan pojkar och flickor och mellan olika åldersgrupper. Vidare kan uppgifterna samköras med uppgifter som finns i andra register. Viktig information kan på så sätt tas fram och användas för uppföljning och utvärdering av insatsens kvalitet och innehåll samt bidra till ett mer adekvat kunskapsstöd till socialtjänsterna och andra aktörer. Detta kan på sikt bidra till att exempelvis synliggöra våldsutsatta barns behov av stöd och skydd i form av skyddat boende och ge bättre möjligheter för mer välriktade samhällsinsatser gentemot dessa barn (jfr artikel 19 om barns rätt att skyddas mot alla former av våld, övergrepp, vanvård, utnyttjande och liknande). Barns rätt till privatliv (artikel 16), vilket inbegriper att barns rätt till personlig integritet ska respekteras, tas till vara genom att ett omfattande sekretesskydd gäller (se avsnitt 1.3 *Rättslig reglering av registret över insatser för barn och unga*) och genom att personuppgifterna behandlas i enlighet med vad som föreskrivs i EU:s dataskyddsförordning (se avsnitt 7.2 *EU:s dataskyddsförordning*). Vid en samlad bedömning anser Socialstyrelsen att förslaget till föreskrifter är förenligt med de rättigheter som följer av barnkonventionen.

10. Bemyndiganden som myndighetens beslutanderätt grundar sig på

Socialstyrelsen får enligt 4 § förordningen om skyldighet för socialnämnderna att lämna statistiska uppgifter, efter att ha gett Sveriges Kommuner och Regioner tillfälle att yttra sig, meddela närmare föreskrifter om uppgiftslämnandet enligt förordningen.

11. Överväganden enligt 14 kap. 3 § regeringsformen

En inskränkning i den kommunala självstyrelsen bör enligt 14 kap. 3 § regeringsformen inte gå utöver vad som är nödvändigt med hänsyn till de ändamål som har föranlett den. Bestämmelsen ger uttryck för en proportionalitetsprincip vad gäller inskränkningar i den kommunala självstyrelsen. Det innebär att förslaget inte får vara onödigt långtgående. Om syftet med nya eller ändrade

SOCIALSTYRELSEN

bestämmelser kan uppnås på ett mindre ingripande sätt ska det minst ingripande alternativet väljas.

För socialnämnderna innebär förslaget att fler uppgifter ska rapporteras in till registret eftersom att uppgifter om skyddat boende kommer att omfattas av uppgiftsskyldigheten (se kapitel 3 *Förslag om ändringar i föreskrifterna*). Inrapporteringen ska fullgöras på motsvarande sätt som gäller idag för de andra insatserna i registret. För socialnämnderna innebär den utökade arbetsbördan en försumbar kostnad (se kapitel 6 *Kostnadmässiga och andra konsekvenser*).

Uppgifterna är nödvändiga för att kunna framställa registerbaserad individstatistik om heldygnsplaceringar av barn och unga i åldern 0–20 år utanför det egna hemmet. Förslaget kommer att kunna ge bättre förutsättningar för att kunna ta fram statistik av god kvalitet på området som i förlängningen kan bidra till att bland annat kunna utveckla bättre kunskapsunderlag, analyser och utbildningar riktade mot socialtjänsterna. Statistik av god kvalitet är också nödvändigt för att möjliggöra bland annat ändamålsenlig uppföljning och utvärdering av boendeinsatsen skyddat boende och på sikt kunna göra uppföljningar på lokal och regional nivå för att synliggöra våldsutsatta barns och ungas behov av skydd, stöd och hjälp. Ett register, som också innefattar uppgifter om skyddat boende, kan i förlängningen tillsammans med kompletterande information, ge underlag till de beslutsfattare som ska följa upp hur författningsändringarna och den nya lagen om placering av barn i skyddat boende efterlevs. Kravet att lämna uppgifter till Socialstyrelsen följer av bland annat förordningen om skyldighet för socialnämnderna att lämna statistiska uppgifter.

Sammanfattningsvis kan konstateras att det i och för sig är fråga om en inskränkning i den kommunala självstyrelsen. Denna inskränkning bedömer Socialstyrelsen dock vara proportionerlig och inte gå utöver vad som är nödvändigt med hänsyn till ändamålet med föreskrifterna.

12. Kostnader och intäkter för kommuner och regioner

Kostnadmässiga konsekvenser för kommuner redovisas i kapitel 6 *Kostnadmässiga och andra konsekvenser*. Förslagen innebär inte några intäkter för kommunerna. Regionerna berörs inte av förslagen.

13. Effekter för företags arbetsförutsättningar, konkurrensförmåga eller villkor i övrigt

Socialstyrelsen bedömer att förslagen kommer att få begränsade effekter för företag och att de inte heller kommer få någon särskild påverkan på företagets konkurrensförhållanden.

14. Ikraftträdande, övergångsbestämmelser och informationsinsatser

För att registret ska bli mer heltäckande, genom att även omfatta uppgifter om skyddat boende, är det angeläget att de föreslagna ändringarna av föreskrifterna kan träda i kraft så snabbt som möjligt. Samtidigt behöver kommuner och systemförvaltare få tillräckligt med tid för att genomföra de åtgärder som krävs för att inrapporteringen ska vara möjlig. Mot bakgrund av att inrapporteringen till registret bara sker en gång per år bedömer Socialstyrelsen att ändringarna i föreskrifterna tidigast kan träda i kraft den 1 januari 2025 och tillämpas första gången vid inrapportering som sker senast den 1 februari 2026. Socialstyrelsen bedömer att denna ikraftträdandetidpunkt innebär att socialnämnderna kan uppfylla uppgiftsskyldigheten för uppgifter som avser 2025 och att det därmed skulle vara möjligt att ta fram statistik om boendeinsatsen skyddat boende i registret från och med det året.

Av övergångsbestämmelserna följer att äldre föreskrifter fortfarande ska gälla för inlämnande av statistiska uppgifter om insatser för barn och unga som avser tid före den 1 januari 2025.

Socialstyrelsen kommer att utforma nya instruktioner och uppdatera befintliga dokument vad avser de föreslagna ändringarna om inrapportering av uppgifter om skyddat boende. Dokumentationen kommer att finnas tillgänglig på Socialstyrelsens webbplats. Myndigheten kommer även att vara behjälplig genom att besvara frågor om inrapporteringen via telefon eller e-post.

15. Kontaktpersoner

Katarina Sjöberg (juridiska frågor)
Tel. 075-2473281
katarina.sjoberg@socialstyrelsen.se

Barbro Engdahl (registerfrågor)
Tel. 075-2473611
barbro.engdahl@socialstyrelsen.se

Katja Åman (frågor om ekonomiska konsekvenser)
Tel. 075-2473166
katja.aman@socialstyrelsen.se